

Sygn. akt *IV U 544/17*

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 27 lipca 2017 r.

Sąd Okręgowy w Rzeszowie IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSO Jolanta Krzywonos

Protokolant: st. sekr. sądowy Maria Misiuda

po rozpoznaniu w dniu 27 lipca 2017 r. w Rzeszowie

sprawy z wniosku C. C.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R.

o emeryturę z tytułu pracy w warunkach szczególnych

na skutek odwołania C. C.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R.

z dnia 17/03/2017 r. znak (...)

z dnia 17/05/2017 r. znak (...)

oddala odwołania

Sygn. akt IV U 544/17

UZASADNIENIE

wyroku z dnia 27 lipca 2017 r.

Decyzją z dnia 17 marca 2017 r. znak: (...)Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R., powołując się na treść przepisów ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (D. U. 2016 r. poz. 887 ze zm.) oraz rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. 1983 r. nr 8 poz. 43 ze zm.), odmówił wnioskodawczyni C. C. prawa do emerytury argumentując, iż nie spełnia ona warunków do jej uzyskania bowiem na dzień 1 stycznia 1999 r. nie udowodniła 15 lat zatrudnienia w szczególnych warunkach, a jedynie 11 miesięcy i 21 dni .

W uzasadnieniu wskazano, że nie można przyjąć, iż wnioskodawczyni pracując w (...) P. w okresie od 12 września 1983 r. do 27 września 1988 r. oraz od 15 maja 1989 r. do 31 grudnia 1998 r. będąc zatrudniona na stanowisku laboranta-brakarza wykonywała prace polegające na kontroli międzyoperacyjnej, kontroli jakości produkcji i usług na działach i wydziałach , w których jako podstawowe wykonywane są prace wymienione w wykazie.

Decyzją z dnia 17 maja 2017 r. znak: (...)Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. zmienił decyzję z dnia 17 marca 2017 r. w części dotyczącej stażu pracy w warunkach szczególnych oraz ponownie odmówił wnioskodawczyni C. C. prawa do emerytury argumentując, iż nie spełnia ona warunków do jej uzyskania bowiem na dzień 1 stycznia 1999 r. nie udowodniła 15 lat zatrudnienia w szczególnych warunkach a jedynie 2 lata 4 miesiące i 4 dni .

Od powyższych decyzji C. C. złożyła odwołania zarzucając naruszenie przepisów ustawy emerytalnej. Wskazując na powyższe domagała się zmiany zaskarżonej decyzji przez przyznanie jej prawa do emerytury w obniżonym wieku. W uzasadnieniu wnioskodawczyni podała, iż w spornym okresie zatrudnienia pracowała na stanowisku laboranta, laboranta brakarza i laboranta- kontrolera zajmując się wykonywaniem analiz międzyoperacyjnych i końcowych wyrobów i surowców. Praca na tych stanowiskach odbywała się w stałym kontakcie z substancjami niebezpiecznymi i szkodliwymi stosowanymi do produkcji żywic fenolowo-formaldehydowych, lakierniczych, poliestrowych oraz z odczynnikami stosowanymi do badań. W ocenie odwołującej wykonywane przez nią prace winny zostać uwzględnione jako zatrudnienie w warunkach szczególnych, zgodnie z Wykazem A Działem XIV poz. 24 na w/w stanowiskach, gdyż wykonywała pracę w warunkach szczególnych polegające na kontroli międzyoperacyjnej, kontroli jakości produkcji i dozoru inżynieryjno-technicznym na oddziałach i wydziałach, w których jako podstawowe są wykonywane prace wymienione w wykazie.

W odpowiedzi na odwołania Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. wniósł o ich oddalenie z przyczyn tożsamy jak podane w zaskarżonych decyzjach.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Wnioskodawczyni C. C. urodziła się (...)r. i w dniu 2 lutego 2017r. złożyła w organie rentowym wniosek o przyznanie prawa do emerytury, dołączając posiadane świadectwa pracy w tym także dokumentujące zatrudnienie w warunkach szczególnych. W świadectwie wykonywania pracy w szczególnych warunkach z daty 2 lutego 2017r. pracodawca wnioskodawczyni -(...) w P. (wcześniej Zakłady (...) S.A.) potwierdził, że wnioskodawczyni pozostaje w zatrudnieniu od 29 kwietnia 1982 r. i w okresie:

- od 29 kwietnia 1984 r. do 11 września 1983 r. stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywała prace polegające na produkcji i przetwórstwie żywic i tworzyw sztucznych oraz produkcji surowców, półproduktów i środków pomocniczych stosowanych do ich produkcji i przetwórstwa, produkcji wosków i woskoli wg wykazu A dział IV poz. 17, na stanowisku operator urządzeń powlekających wymienionym w wykazie A dziale IV poz. 17 pkt 8 stanowiącym załącznik nr 1 do Zarządzenia Ministra Przemysłu Chemicznego i Lekkiego nr 7 z dnia 07.07.1987r. w sprawie prac wykonywanych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w zakładach pracy przemysłu chemicznego i lekkiego

- od 12 września 1983 r. do 27 września 1988 r. stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywała prace polegające na kontroli międzyoperacyjnej, kontroli jakości produkcji i usług oraz dozór inżynieryjno-techniczny na oddziałach i wydziałach, w których jako podstawowe wykonywane są prace wymienione w wykazie wg. wykazu A, dział XIV, poz. 24, na stanowisku - laborant-brakarz wymienionym w wykazie A, dziale XIV poz. 24 pkt. 1 stanowiącym załącznik nr 1 do Zarządzenia Ministra Przemysłu Chemicznego i Lekkiego nr 7 z dnia 07.07.1987r. w sprawie prac wykonywanych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w zakładach pracy przemysłu chemicznego i lekkiego

- od 15 maja 1989 r. do 22 lutego 1999 r. stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywała prace polegające na kontroli międzyoperacyjnej, kontroli jakości produkcji i usług oraz dozór inżynieryjno-techniczny na oddziałach i wydziałach, w których jako podstawowe wykonywane są prace wymienione w wykazie wg. wykazu A, dział XIV, poz. 24, na stanowisku - laborant wymienionym w wykazie A, dziale XIV poz. 24 pkt. 1 stanowiącym załącznik nr 1 do Zarządzenia Ministra Przemysłu Chemicznego i Lekkiego nr 7 z dnia 07.07.1987r. w sprawie prac wykonywanych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w zakładach pracy przemysłu chemicznego i lekkiego. W informacji dodatkowej do świadectwa wykonywania pracy w warunkach szczególnych zakład pracy poinformował, że C. C. od 12 września 1983 r. pracuje w laboratorium wydziałowym żywic fenolowo – formaldehydowych a jej podstawowe czynności obejmują wykonywanie analiz międzyoperacyjnych i końcowych wyrobów. Wyjaśniono jakiego rodzaju substancje były stosowane przy produkcji żywic fenolowo – formaldehydowych oraz jakie było ich oddziaływanie na organizm ludzki.

Oceniając prawo wnioskodawczyni do emerytury ZUS ustalił łączny okres składkowy i nieskładkowy w wymiarze 20 lat oraz, że wnioskodawczyni nie jest członkiem OFE, równocześnie zakwestionowano okres wykonywania pracy w warunkach szczególnych i organ rentowy wydał decyzję będącą przedmiotem zaskarżenia w niniejszym postępowaniu.

(dowód – dokumentacja w aktach ZUS)

Laboratorium wydziału żywic fenolowych i formaldehydowych usytuowane było na czwartym piętrze budynku, na którym znajdowały się również zbiorniki z surowcami. Laboratorium było oddzielone od pozostałych części budynku ścianami działowymi oraz drzwiami, które zazwyczaj były otwarte z uwagi na panujące tam stężenie oparów. Okna w laboratorium nie były otwierane z uwagi na fakt, iż pod nimi stały zbiorniki kondensacyjne które wydzielały opary. Na niższych kondygnacjach znajdowały się wydział produkcyjny na którym zlokalizowane były aparaty do gotowania żywicy i instalacje utylizacji ścieków fenolowych. Na pierwszej zmianie w tym zakładzie pracy pracowało około 30-40 osób, a na drugiej zmianie około 25. W laboratorium pracowało 3 osoby. Wydział zajmował się produkcją materiałów do powlekania (żywic) i do obowiązków laborantów należało badanie próbek wytwarzanych żywic pod kątem różnych parametrów istotnych z punktu widzenia prawidłowej produkcji. Próbkę były pobierane przez aparatowych lub przez laborantów głównie na wydziale produkcyjnym. W ciągu 6 godzin pracy pobierano średnio około 20 próbek. Po uzyskaniu próbki następowało jej badanie na zawartość substancji chemicznych, wartość pH, lepkość, właściwości utwardzania, itp. Część próbek badana była przy aparatach, na wydziale produkcyjnym co zajmowało ok. 2-4 godziny z dniówki. Laboranci przebywali na hali produkcyjnej około 40-80% czasu pracy, a resztę czasu spędzali w pomieszczeniu laboratorium. W całym budynku odczuwane były opary substancji chemicznych wykorzystywane do produkcji m.in. amoniaku, fenolu, naftalenu, aldehydu itd. Laborantki pracowały w systemie 8 godzinnym, a pozostali pracownicy w systemie 6 godzinnym.

W dniu 12 września 1983r. wnioskodawczyni otrzymała stanowisko laboranta- brakarza a od 15 maja 1989 r. aż do 22 lutego 1999 r. stanowisko laboranta. Prace na stanowisku laboranta i laboranta -brakarza niczym się nie różniły chodziło tylko o zmianę zaszerogowania - wynagrodzenia. Laborantki miały prawo do dodatkowego urlopu profilaktycznego w wymiarze 6 dni roboczych oraz posiłków regeneracyjnych. Otrzymywały również dodatki za prace w warunkach szkodliwych. Zakład podlegał pod ministra przemysłu chemicznego.

(dowód – zeznania świadków M. D., C. J., R. Ś., T. M. i T. P. k. 40-41, zeznania wnioskodawczyni k. 40-41, dokumentacja w aktach osobowych wnioskodawczyni, dokumentacja w aktach organu rentowego)

Sąd ustalił powyższy stan faktyczny w oparciu o powołane dowody.

Na wiarę zasługują zeznania świadków co do czynności wykonywanych przez wnioskodawczynię i warunków pracy, które brzmiały logicznie i wzajemnie spójnie korespondując z zeznaniami wnioskodawczyni. Również dowody z dokumentacji złożonej w aktach osobowych Sąd uznał jako wiarygodne, nie budzące wątpliwości w zakresie treści i formy. Dowód z dokumentu prywatnego jakim jest świadectwo pracy w warunkach szczególnych Sąd poddał kontroli w zakresie kwalifikacji stanowisk pracy wnioskodawczyni jako zatrudnienia w warunkach szczególnych.

Sąd zważył, co następuje:

W niniejszej sprawie istotą sporu pozostawało ustalenie uprawnień C. C. do emerytury w wieku obniżonym ze względu na rodzaj wykonywanej pracy przy uwzględnieniu, iż urodziła się ona 17 lutego 1962 r. zastosowanie w sprawie znajdzie zatem art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, w którym przewidziane zostało prawo do wcześniejszej emerytury dla zamkniętego katalogu ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r., którzy do końca 1998 r. spełnili ustawowo określone wymogi stażowe. Przepis ten przewiduje możliwość uzyskania emerytury przez kobiety, które ukończyły 55 lat tj. wiek przewidziany w art. 32 ustawy pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego lub przekazania środków z OFE na budżet państwa oraz wykazania na dzień 01.01.1999r. 20 lat okresów składkowych i nieskładkowych w tym co najmniej 15 lat pracy w warunkach szczególnych.

W niniejszej sprawie spór dotyczył wyłącznie legitymowania się przez wnioskodawczynię odpowiednim stażem pracy w warunkach szczególnych. Zakład Ubezpieczeń Społecznych zakwestionował bowiem złożone wraz z wnioskiem o emeryturę świadectwo wykonywania pracy w warunkach szczególnych wydane wnioskodawczyni przez (...) w P.. Jak wynika z treści tego dokumentu wnioskodawczyni wykonywała pracę na stanowisku laborant- brakarz od 12 września 1983 r. do 27 września 1988 r. oraz od 15 maja 1989 r. do 31 grudnia 1998 r. na stanowisku laborant czyli łącznie 14 lat, 8 miesięcy i 2 dni w laboratorium wydziałowym Wydziału Żywic fenolowych i formaldehydowych. Zatem zatrudnienie w laboratorium musiałoby spełniać wymogi pracy w warunkach szczególnych wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy aby wnioskodawczyni mogła otrzymać prawo do emerytury. Jak wynika z treści decyzji ZUS odmówił uwzględnienia powyższych okresów wskazując, że nie można przyjąć, iż wnioskodawczyni pracując w (...) P. w okresie od 12 września 1983 r. do 27 września 1988 r. oraz od 15 maja 1989 r. do 31 grudnia 1998 r. będąc zatrudniona na stanowisku laboranta- brakarza czy laboranta wykonywała prace polegające na kontroli międzyoperacyjnej, kontroli jakości produkcji i usług na działach i wydziałach, w których jako podstawowe wykonywane są prace wymienione w wykazie.

Koncentrując się na tym spornym elemencie, należy wskazać, że zakwalifikowanie okresów zatrudnienia wnioskodawczyni na stanowisku laboranta w Wydziale Żywic Fenolowych jako pracy z pkt 24 działu XIV tj. jako kontroli międzyoperacyjnej i kontroli jakości produkcji na wydziale, na którym jako podstawowe wykonywane są prace wymienione w wykazie jest niezasadne.

Utrwalone jest w orzecznictwie, że praca w szczególnych warunkach to wyłącznie praca wykonywana w warunkach pozwalających na uznanie jej za jeden z rodzajów pracy wymienionych w wykazie stanowiącym załącznik do ww. rozporządzenia Rady Ministrów z 08.02.1983r. i decydujące znaczenie ma możliwość jej zakwalifikowania pod którąś z pozycji wspomnianego załącznika. Rozporządzenie Rady Ministrów zawiera również § 2 ust. 1, zgodnie z którym okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy. Stałe wykonywanie takich prac oznacza, że krótsze dobowo (nie w pełnym wymiarze obowiązującego czasu pracy na danym stanowisku) lub okresowe, a nie stałe świadczenie pracy, wyklucza dopuszczalność uznania pracy za świadczoną w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wskutek niespełnienia warunku stałej znacznej szkodliwości dla zdrowia lub stałego znacznego stopnia uciążliwości wykonywanego zatrudnienia.

Jak już wskazano praca wnioskodawczyni w laboratorium wydziału żywic została zakwalifikowana według działu XIV, poz. 24, zgodnie z którym wskazana tam kontrola musi się odbywać na oddziałach i wydziałach, w których jako podstawowe wykonywane są prace wymienione w wykazie, a nie jedynie dotyczyć - bez względu na miejsce jej prowadzenia - takiej produkcji. Praca w warunkach szczególnych to praca, w której pracownik w znaczny sposób jest narażony na niekorzystne dla zdrowia czynniki. Jeżeli zatem owo narażenie nie występuje, lub nie występuje ono stale i przez cały dzień pracy - nie można mówić o pracy wykonywanej w szczególnych warunkach w rozumieniu przepisów emerytalnych. Oczywiście, dopuszczalne są tu pewne odstępstwa od reguły, że czynności dozoru inżyniersko-technicznego lub kontroli, to czynności wykonywane w warunkach bezpośrednio narażających na szkodliwe dla zdrowia czynniki. Dotyczą one jednak jedynie czynności ściśle związanych ze sprawowanym dozorem i stanowiących jego integralną część (prace biurowe) lub innych krótkotrwałych przerw w narażeniu na działanie takich czynników spowodowanych np. udziałem w koniecznym szkoleniu (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 stycznia 2012 r., sygn. akt I UK 189/11). Tymczasem jak wynika z okoliczności faktycznych sprawy praca wnioskodawczyni polegała nie tylko na pobieraniu próbek na wydziale produkującym żywice, ale też na ich badaniu i uzyskiwaniu wyników badań w warunkach laboratoryjnych. C. C. przebywała na hali produkcyjnej około 40-80% czasu pracy, a resztę czasu spędzała w pomieszczeniu laboratorium. Już z tego opisu wynika, że znaczna część pracy wnioskodawczyni nie miała miejsca na wydziale produkcyjnym a więc nie odpowiadała dyspozycji z działu XIV, poz. 24.

W wyroku z dnia 22.01.2015r. III UK 77/14 dotyczącym również pracy laboranta w laboratorium wydziałowym tyle, że przy produkcji wyrobów gumowych, a którą zakład pracy kwalifikował jako kontrolę międzyoperacyjną i kontrolę

jakości produkcji, Sąd Najwyższy wyjaśnił, że skoro w ramach jednej dniówki roboczej część obowiązków kontroli jest wykonywana poza wydziałem tj. w laboratorium to taka praca nie jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, bezpośrednio przy stanowiskach wymienionych w wykazie. Sąd Najwyższy wskazał, że nadużyciem jest uznanie, że stanowisko laboranta pionu produkcyjnego mieści się w ramach kontroli międzyoperacyjnej, kontroli jakości produkcji i usług oraz dozoru inżynierijno – technicznego. Kontrola jakości produkcji polega w takim przypadku nie tylko na pobieraniu próbek do analizy na wydziałach produkcyjnych ale przede wszystkim na ich badaniu i opracowywaniu wyników badań w warunkach laboratoryjnych. „Nie jest to zatem kontrola jakości produkcji i usług wykonywana stale i bezpośrednio przy stanowiskach wymienionych w wykazie skoro w ramach jednej dniówki roboczej część obowiązków kontroli jest realizowana poza wydziałami i oddziałami produkcyjnymi (w laboratorium). Przyporządkowanie pracy (...) do poz. 24 działu XIV wykazu A – jako kontroli międzyoperacyjnej, kontroli jakości produkcji usług, byłoby możliwe jedynie wówczas, gdyby praca ta wykonywana była wyłącznie na oddziałach i wydziałach, w których jako podstawowe wykonywane są prace wymienione w wykazie, w pełnym wymiarze czasu pracy, (...) a nie w laboratorium”. Zapatrywanie takie Sąd Okręgowy w pełni podziela.

Podsumowując, prawidłowo zastosowana treść normy prawnej wynikająca z § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z 1983 r. w zw. z pkt 24 działu XIV Wykazu A stanowiącego załącznik do tego rozporządzenia, nie pozwala przyjąć, by wnioskodawczyni C. C. wykonując prace laborantki laboratorium wydziałowego, świadczyła pracę w szczególnych warunkach w rozumieniu ww. przepisów. Nie sprawowała ona bowiem stale i w pełnym wymiarze czasu pracy kontroli międzyoperacyjnej i kontroli jakości produkcji na wydziałach i oddziałach, w których jako podstawowe wykonywane są prace wymienione w wykazie.

W kontekście podkreślanych przez wnioskodawczynię i świadków trudnych, uciążliwych czy wręcz szkodliwych warunków pracy należy powtórzyć za Sądem Najwyższym (tak m.in. wyrok z 10.04.2014r. II UK 395/13), że przy ustalaniu okresów pracy w szczególnych warunkach, wymaganych do nabycia prawa do emerytury w niższym wieku emerytalnym, nie jest dopuszczalne zaliczanie innych równocześnie wykonywanych prac w ramach dobowej miary czasu pracy, które nie oddziaływały szkodliwie na organizm pracownika w stopniu powodującym wcześniejszą utratę zdolności do zatrudnienia i nie zostały wymienione w wykazie stanowiącym załącznik do rozporządzenia, przy czym pracami w szczególnych warunkach nie są wszelkie prace wykonywane w narażeniu na kontakt z niekorzystnymi dla zdrowia pracownika czynnikami lub prace charakteryzujące się znacznym wysiłkiem fizycznym, lecz jedynie takie, które zostały wymienione w § 4-15 tego rozporządzenia i wykazach stanowiących załącznik do niego.

Mając na względzie powyższe Sąd Okręgowy stosownie do art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. oddalił odwołania C. C. od zaskarżonych decyzji ZUS uznając je za prawidłowe i odpowiadające rzeczywistemu stanowi.